

ANALYSE VAN BRAAKBALLEN VAN RANSUILEN UIT HET ROUVVEN TE WINTELRE.

Bram Aarts

Op 25 november 1990 zag ik op de simultaantelling tijdens het lustrumweekend van de Tongel twee Ransuilen die zaten te 'roesten' in een laag vliegdenntje op het Rouwven (Wintelre). Onder het denntje, en onder enkele andere die ernaast stonden, bleken redelijk wat braakballen te liggen. Hieruit viel op te maken dat de Ransuilen er al enige tijd zaten.

Omdat het biotoop nogal uitzonderlijk was (op een droogstaand ven verwacht je niet zo gauw Ransuilen) besloot ik de braakballen mee te nemen en uit te pluizen. Het blijkt dat het vreemde biotoop inderdaad een enigszins vreemde prooiensamenstelling oplevert, maar hierover later meer.

BIOTOOP

Voor de mensen die nog nooit bij het Rouwven zijn geweest, zal ik de omgeving even kort beschrijven. Het Rouwven zelf is een drooggevalen heideven, dat dichtgegroeid is met Pijpestrootje. Sommige plekken

waren op de dag dat de braakballen verzameld werden toch nog redelijk nat. Het Rouwven wordt aan drie kanten begrensd door een grootschalig akker- en weilandencomplex, en aan de noordkant grenst het aan de Oirschotse Hei.

RESULTATEN

In totaal werden er zo'n 41 braakballen uitgepluisd. Dat is niet zo veel, maar toch wel genoeg om een globaal beeld te krijgen van wat de Ransuilen op het Rouwven zoal eten. In tabel 1 zijn de resultaten samengevat.

BESPREKING

Net als in mijn vorige artikel vergelijk ik de gegevens weer met die in het artikel van John Bruinsma "Ransuilen in Son en hun menu" en met de gegevens in de bekende determinatiewerken.

TABEL 1: Prooi-resten uit 41 braakballen van Ransuilen, verzameld op het Rouwven te Wintelre in november 1990. S:= Schedel (bovenkaak), R:= Rechter onderkaak, L:= Linker onderkaak.

SOORT:	S:	R:	L:	TOTAAL:	PERCENTAGE:
Rosse Woelmuis	11	13	12	13	14,1
Veldmuis	24	23	25	25	27,2
Aardmuis	14	12	14	14	15,2
Veld/Aardmuis		1	1	1	1,1
Veld/Ond. Woelmuis	5			5	5,4
Ondergrondse Woelmuis		1	1	1	1,1
Bosmuis	26	31	29	31	33,7
Vogel	1		1	1	1,1
Mestkever				1	1,1
				---	---
	TOTAAL			92	100 %

Rosse Woelmuis :

De Rosse Woelmuis komt in deze partij braakballen abnormaal veel voor: 14,1%. Dit lijkt niet zo veel, zeker niet als je bedenkt dat de Rosse Woelmuis een van de meest voorkomende muizensoorten is in Nederland. Maar hij blijkt nauwelijks gegeten te worden door Ransuilen (5 % is al veel): blijkbaar vinden ze Rosse Woelmuizen vies. In mijn vorige artikel, over de Oerlese Bossen in Veldhoven, maakte de Rosse Woelmuis slechts 1,38 % uit van het menu van de Ransuilen aldaar !

In de omgeving van het Rouwven lijkt een zeer geschikt biotoop voor te komen voor de Rosse Woelmuis: veel randvegetaties en losstaande bosjes. Er zullen in het gebied dus genoeg Rosse Woelmuizen huizen. Van de andere kant is het gebied dermate eentonig, dat er voor de Ransuilen niet zo veel keuze is wat soorten muizen betreft. Dit blijkt ook al uit de tabel: Bosmuis, Veldmuis, Aardmuis, Rosse Woelmuis en dan heb je het wel zo'n beetje gehad. Als er dan nog eens enorm veel Rosse Woelmuizenrond blijken te lopen, dan word je als uil natuurlijk al gauw iets minder kieskeurig.

Veldmuis :

Het percentage Veldmuizen van het Rouwven (27,2 %) is t.o.v. andere delen van Nederland misschien wat aan de lage kant, maar verschilt toch niet wezenlijk van Son (30,2 %) en Veldhoven (34,5%). Er is in de direkte omgeving genoeg geschikt biotoop te vinden voor de Veldmuis, hoewel er de laatste jaren is gebleken dat de intensivering van de landbouw nou niet bepaald bevorderlijk is geweest voor deze soort. Vandaar misschien de vrij lage percentages in de Brabantse onderzoeksgebieden.

Aardmuis :

De gevonden 15,2 % zijn normaal voor Noord-Brabant (de 27,6 % van de Oerlese Bossen zijn aan de hoge kant). Het totaal vergraste Rouwven

zelf lijkt een uitstekend biotoop voor de Aardmuis, die houdt van terreinen met een dichte begroeiing van hoge grassen, waarbij die terreinen dan ook best een beetje vochtig mogen zijn.

Ondergrondse Woelmuis :

Van deze soort werd maar een exemplaar aangetroffen in de braakballen. Het favoriete biotoop van de Ondergrondse Woelmuis lijkt in de omgeving van het Rouwven ook niet voor te komen. Doordat deze soort nog meer onder de grond leeft dan de Aardmuis, is hij voor uilen ook moeilijker te vangen. Dit verkleint ook weer zijn aandeel in het uilenmenu. Het blijft moeilijk om een goed beeld te krijgen van de talrijkheid van deze soort.

Bosmuis :

Komt behoorlijk veel voor in de braakballen van de Ransuilen van het Rouwven, namelijk 33,7 %. Zo'n 15 % zou normaler zijn. Ook in Son kwam de Bosmuis in grote aantallen voor in de braakballen van de Ransuilen aldaar (32,4 %). Dit werd toegeschreven aan het feit dat de braakballen in de winter verzameld waren.

Dan zijn de Bosmuizen aktiever dan bijvoorbeeld Veldmuizen. Ook zijn Bosmuizen dan gemakkelijker te vangen omdat ze, in tegenstelling tot Veldmuizen, niet onder de sneeuw door graven.

Voor het Rouwven gaat deze laatste verklaring niet op: er was nog geen sneeuw gevallen. Maar dat Bosmuizen in de winter aktiever zijn waarschijnlijk wel: ook in Son werd in november al een percentage van 36,6 gevonden. Daarbij komt nog, dat het open naaldbos van de Oirschotse Hei waarschijnlijk een zeer geschikt biotoop is voor de Bosmuis, die overigens niet erg kieskeurig is wat zijn biotoop betreft. Door het open karakter van het bos zal het voor de Ransuilen ook niet zo moeilijk zijn om hier de Bosmuizen te vangen.

Vogels :

Van slechts 1 vogel werden de resten aangetroffen: het betreft hier waarschijnlijk een pieper. Het aandeel vogels in het menu van Ransuilen varieert nogal: van bijna 0 % (Ameland) tot bijna 80 % (Rotterdam, Walcheren).

Insekten :

Insekten worden maar zelden gegeten door Ransuilen (dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Steensuilen, die vrij veel insecten eten). In deze partij braakballen werden de resten aangetroffen van een mestkever.

Wat verder opvalt in de tabel, is het ontbreken van een aantal vrij normale muizesoorten. Zo werden er bijvoorbeeld geen spitsmuizen aangetroffen, geen Dwergmuizen en geen Huismuizen. Nu zijn dit soorten die normaal gesproken maar een (zeer) klein deel uitmaken van het menu van de Ransuil, maar geheel ontbreken doen ze toch maar zelden. Mogelijk speelt hier het relatief kleine aantal braakballen een rol.

Het is bekend dat Ransuilen spitsmuizen vies vinden, en dat ze gevangen spitsmuizen meestal niet opeten. Huismuizen zijn meestal toch wel gebonden aan menselijke bewoning en die vind je in het gebied maar weinig. Het ontbreken van Dwergmuizen is echter minder gemakkelijk te verklaren.

BESLUIT

Het lijkt erop, dat het Rouwven en zijn omgeving een vrij eentonige muizenbevolking heeft, waarbij vooral het grote aantal Rosse Woelmuizen opvalt (voor zover je dat tenminste uit de braakballengegevens af mag leiden). Het aantal Bosmuizen dat door Ransuilen gevangen wordt blijkt afhankelijk te zijn van het seizoen, en zegt dus niet zoveel over de werkelijke omvang van de Bosmuizenpopulatie terplekke. Wat dit punt betreft laten de gegevens van het Rouwven een opvallende overeenkomst zien met de gegevens uit Son.

Het blijkt maar weer eens dat er uit braakballengegevens nauwelijks harde conclusies te trekken zijn over de omvang van de muizenbevolking van een gebied. Je hebt altijd te maken met de jachttechniek van de uilesoort in kwestie, die bepaalde muizensoorten beter of liever vangt dan andere.

Hoogstens kun je de aanwezigheid van een soort vaststellen. Maar daarbij kun je er nooit helemaal zeker van zijn dat de muizen ook daadwerkelijk in het gebied zelf gevangen zijn, omdat uilen immers best een aantal kilometers verderop kunnen zijn gaan jagen. Toch zullen de meeste muizen wel in de directe omgeving van het Rouwven gevangen zijn.

BRAM AARTS

